

ΡΗΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΕ -τὸς και -τέος

1. Ρηματικά επίθετα σε -τός

Σημαίνουν: α) ὅ,τι και η μετοχή του παρακειμένου ή ενεστώτα ή αορίστου ενεργητικής ή μέσης φωνής (γραφτός=γεγραμμένος, ἀστράτευτος=ὁ μὴ στρατευθείς) β) εκείνον που **μπορεί** να πάθει ὅ,τι δηλώνει το ρήμα (ὄρατός=ὁ δυνάμενος ὀρᾶσθαι, τρωτός= ὁ δυνάμενος τιτρώσκεσθαι) γ) αυτόν που **αξίζει** να πάθει ὅ,τι δηλώνει το ρήμα (θαυμαστός=αξιοθαύμαστος, ἐπαινετός=ἄξιος επαινεῖσθαι).

Συνήθως συνοδεύονται από **δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου ή του ποιητικού αιτίου**.

Όσα προέρχονται από ρήματα μεταβατικά συντάσσονται με **προσωπική** σύνταξη και όσα από αμετάβατα με **απρόσωπη**.

Προσωπική σύνταξη

Κατά την προσωπική σύνταξη τα ρηματικά επίθετα σε -τός λαμβάνονται ως απλά επίθετα, συνήθως σε θέση κατηγορουμένου μέσω του συνδετικού εἰμί.

Παραδείγματα

Ὁ ἀνεξέταστος βίος ἐστίν οὐ βιωτὸς τῷ ἀνθρώπῳ

Ὁ Πειραιεὺς ἦν ἀφύλακτος καὶ ἄκληστος

Απρόσωπη σύνταξη

Κατά την απρόσωπη σύνταξη τα ρηματικά επίθετα σε -τός αναλύονται σε απρόσωπη έκφραση **δυνατόν ἐστι** ή **ἄξιόν ἐστι** (η επιλογή εξαρτάται από τη σημασία του ρηματικού επιθέτου) + **απαρέμφατο** του ρήματος από το οποίο προέρχεται το ρηματικό επίθετο. Η δοτική προσωπική μετατρέπεται σε αιτιατική ως υποκείμενο του απαρεμφάτου που προκύπτει από την ανάλυση.

Παραδείγματα

Απρόσωπη σύνταξη ρημ. επιθέτου -τός	Ανάλυση
-------------------------------------	---------

Ἀβίωτόν ἐστι τῷ αἰσχύνοντι τοὺς αὐτοῦ	Οὐκ ἄξιόν ἐστι ζῆν τὸν αἰσχύνοντα τοὺς αὐτοῦ
Οὐδὲ τοῖς ἵππεῦσι προσβατὸν ἦν	Οὐδὲ δυνατόν ἦν προσβαίνειν τοὺς ἵππεας

2. Ρηματικά επίθετα σε -τέος

Τα ρηματικά επίθετα σε -τέος σημαίνουν ότι **πρέπει** ή είναι **ανάγκη** να γίνει αυτό που σημαίνει το ρήμα από το οποίο προέρχονται.

Συνοδεύονται συνήθως από **δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου ή του ποιητικού αιτίου**.

Είναι δυνατό να έχουν παθητική σημασία, οπότε συντάσσονται κατά **προσωπική** σύνταξη, ή ενεργητική, οπότε συντάσσονται κατ' **απρόσωπη**.

Προσωπική σύνταξη

Προσωπική σύνταξη έχουμε όταν το ρηματικό επίθετο σε -τέος βρίσκεται σε ονομαστική πτώση.

Η προσωπική σύνταξη λαμβάνει συνήθως το ακόλουθο σχήμα:

Ονομαστική ρηματικού επιθέτου + τύπος του εἰμί + δοτική προσωπική + υποκείμενο

Π.χ Διαβατέος ἐστὶν ἡμῖν ὁ ποταμός

Ανάλυση

1. Το ρηματικό επίθετο αναλύεται σε **δεῖ + παθητικό απαρέμφατο** του ρήματος από το οποίο προέρχεται.
2. Το υποκείμενο της περίφρασης γίνεται υποκείμενο του απαρεμφάτου σε αιτιατική πτώση.
3. Η δοτική προσωπική μετατρέπεται σε ὑπὸ + γενική (εμπρόθετος του ποιητικού αιτίου)

Προσωπική σύνταξη ρημ.	Ανάλυση
-------------------------------	----------------

επιθέτου -τέος	
Διαβατέος ἐστὶν ἡμῖν ὁ ποταμός	Δεῖ διαβαθῆναι ὑφ' ἡμῶν τὸν ποταμὸν
Οἱ συμμαχεῖν ἐθέλοντες εὖ ποιητέοι εἰσὶν ἡμῖν	Δεῖ εὖ ποιεῖσθαι ὑφ' ἡμῶν τοὺς ἐθέλοντας συμμαχεῖν

Απρόσωπη σύνταξη

Η απρόσωπη σύνταξη ενός ρηματικού επιθέτου σε -τέος σχηματίζεται:

1. Από το ουδέτερο ενικού ή σπανίως πληθυντικού του ρηματικού επιθέτου
2. Από τη δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου
3. Από το αντικείμενο της ρηματικής ενέργειας (ανάλογο με τη σύνταξη του ρήματος από το οποίο προέρχεται το ρηματικό επίθετο)

Παραδείγματα

Τῶν φίλων ἐπιμελητέον ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις

Πειρατέον σοι τὴν Ἑλλάδα εὖ ποιεῖν

Παρασκευαστέον ἐστὶν ἡμῖν τοὺς συμμαχούς βοηθεῖν

Ανάλυση

Το ρηματικό επίθετο σε -τέος αναλύεται σε **δεῖ + απαρέμφατο** ενεργητικής φωνής (ή μέσης, ανάλογα με τη σημασία του ρήματος) του ρήματος από το οποίο προέρχεται.

Η δοτική προσωπική που υπάρχει ή εννοείται γίνεται υποκείμενο, σε αιτιατική πτώση, του απαρεμφάτου που προκύπτει από την ανάλυση.

Απρόσωπη σύνταξη ρημ. επιθέτου -τέος	Ανάλυση
Ἰτέον ἐστὶ ἡμῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους	Δεῖ ἰέναι ἡμᾶς ἐπὶ τοὺς πολεμίους

Μεθεκτέον τῶν πραγμάτων πλείοσιν	Δεῖ μετέχειν τῶν πραγμάτων πλείονας
Οἰστέον ἡμῖν τὴν τύχην	Δεῖ ἡμᾶς φέρειν τὴν τύχην

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Να αναλυθούν τα ρηματικά επίθετα σε -τέος των παρακάτω παραδειγμάτων:

1. Παρὰ τούτους ἐλθόντες σκεψώμεθα ὅ τι ἡμῖν ποιητέον ἐστίν
2. Ἔστι δ' ὑμῖν οὐ τοῦτο μόνον σκεπτέον
3. Ἄλλ', ἔφη ὁ Κλειτοφῶν, τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον ἔλεγεν ὁ ἡγοῖτο ὁ κρείττων αὐτῷ συμφέρειν· τοῦτο ποιητέον εἶναι τῷ ἥττονι, καὶ τὸ δίκαιον τοῦτο ἐτίθετο.
4. Δοτέον οὖν τῷ τελέως ἀδίκῳ τὴν τελεωτάτην ἀδικίαν, καὶ οὐκ ἀφαιρετέον ἄλλ' ἐατέον τὰ μέγιστα ἀδικοῦντα τὴν μεγίστην δόξαν αὐτῷ παρεσκευακέναι εἰς δικαιοσύνην
5. Ἄλλ' ἄρα ἵνα βελτίους ᾧσιν οἱ πολῖται ὁρῶντες ἅπαντας ὁμοίως τιμωμένους, διὰ τοῦτο δοκιμαστέος ἐστίν
6. Οὐκοῦν, εἰ μηδὲν αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπίνων μέλει, τί καὶ ἡμῖν μελητέον τοῦ λανθάνειν αὐτούς;
7. Πρῶτον δὴ ἡμῖν, ὥς ἔοικεν, ἐπιστατητέον τοῖς μυθοποιοῖς, καὶ ὃν μὲν ἂν καλὸν μῦθον ποιήσωσιν, ἐγκριτέον, ὃν δ' ἂν μὴ, ἀποκριτέον
8. Ἦν δ' ὁ μῦθος ὥς ἀνοιστέον σοὶ τοῦργον εἴη τοῦτο κούχι κρυπτέον.
9. Ἴν' εἰδότες τὸ κέρδος ἔνθεν οἰστέον τὸ λοιπὸν ἀρπάζητε
10. Κάτω νυν ἐλθοῦς', εἰ φιλητέον, φίλει κείνους· ἐμοῦ δὲ ζῶντος οὐκ ἄρξει γυνή.
11. Καὶ οὐκ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐπισκεπτέον ὑμῖν τοῖς ἄλλοις τὸ ἥσυχον, εἰ μὴ καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ἐς τὸ ὁμοῖον μεταλήψεσθε.
12. Κατὰ γὰρ τὸν αὐτὸν λόγον κἂν ἐκ βασιλέως γίγνηται τι ἔκγονον, βασιλεὺς κλητέος

13. Περὶ τούτων ὑμῖν τε βουλευτέον καὶ ἐμοί, εἴ τι πλέον οἶδα, ἐσηγητέον.
14. Ἄλλοις μὲν γὰρ χρήματά ἐστι πολλὰ καὶ νῆες καὶ ἵπποι, ἡμῖν δὲ
ξύμμαχοι ἀγαθοί, οὓς οὐ παραδοτέα τοῖς Ἀθηναίοις ἐστίν, οὐδὲ δίκαις καὶ
λόγοις διακριτέα μὴ λόγῳ καὶ αὐτοὺς βλαπτομένους, ἀλλὰ τιμωρητέα ἐν
τάχει καὶ παντὶ σθένει
15. Καὶ ἄλλα δὲ πάμπολλα ἂν τις λέγοι ἐν οἷς τοῖς νοῦν τε καὶ νόμον
ἔχουσιν ὀρθὸν οὐ ποτέος οἶνος
16. Ἐγὼ δ', ἐπίσταμαι γὰρ ἀρτίως ὅτι ὁ τ' ἐχθρὸς ἐσθ' ἡμῖν ἐχθαρτέος